Tip C Kişilik Ölçeği

Type C Personality Scale – Türkçe Formu

Ölçek hakkında

Tip C kişilik, kanserle ilişkili olduğu düşünülen kişilik özelliklerini tanımlamak için kullanılan bir yapıdır. Rymarczyk ve arkadaşları (2020) bu yapıyı yeniden kavramsallaştırmış ve iki boyutta toplamıştır: kişilerarası alana karşılık gelen **Teslimiyet** (başkalarının ihtiyaçlarını öne alma, çatışmadan kaçınma, olanı kabullenme) ve içsel alana karşılık gelen **Kısıtlı Duygulanım** (duyguları, özellikle öfkeyi bastırma ve göstermeme). Tip C Kişilik Ölçeği bu iki boyutu 20 maddeyle, kendi bildirimine dayalı olarak ölçer. Türkçeye uyarlama ve geçerlik-güvenirlik çalışması Dilara Şirazi tarafından yüksek lisans tezi olarak (danışman: Ali Ercan Altınöz) yürütülmüş; çalışmada kanser tanılı kişiler ve sağlıklı kontroller (18–65 yaş) yer almıştır.

Uygulama ve puanlama

Her madde, ifadenin kişiyi ne kadar doğru tanımladığına göre 1 (çok yanlış) ile 5 (çok doğru) arasında yanıtlanır. Türkçe çalışmada puanlar madde toplamı olarak hesaplanmıştır; ters puanlanan madde yoktur. Yüksek puan, Tip C kişilik özelliklerinin daha belirgin olduğunu gösterir. Özgün çalışmada puanlama madde ortalaması üzerinden yapılmıştır; ortalama istenirse toplam puan madde sayısına bölünebilir. Türkçe form için kesme puanı bildirilmemiştir; ölçek tanı koymak için değil, kişilik özelliklerini değerlendirmek için kullanılmalıdır.

Alt ölçek	Maddeler	Puan aralığı
Teslimiyet	1, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 11, 13, 14, 15, 17, 19	13–65
Kısıtlı Duygulanım	2, 6, 10, 12, 16, 18, 20	7–35
Toplam puan	1–20 (tüm maddeler)	20–100

Madde-alt ölçek dağılımı Türk örnekleminde yapılan faktör analizine göre verilmiştir; 4., 8. ve 14. maddeler özgün çalışmadan farklı olarak Teslimiyet alt ölçeğinde yer alır.

Ölçeği nasıl atıflayacaksınız?

Ölçeğin Türkçe formunu kullanırsanız lütfen aşağıdaki iki kaynağı birlikte atıflayınız.

Türkçe form (uyarlama ve geçerlik-güvenirlik):

Şirazi, D. (2023). *Tip C Kişilik Ölçeği'nin Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması* [Yüksek lisans tezi, İstanbul Rumeli Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi (Tez No. 874445).

Özgün ölçek:

Rymarczyk, K., Turbacz, A., Strus, W., & Cieciuch, J. (2020). Type C personality: Conceptual refinement and preliminary operationalization. *Frontiers in Psychology, 11*, Article 552740. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.552740

Türkçe çeviri için özgün ölçeğin geliştiricilerinden Karolina Rymarczyk'tan izin alınmıştır.

Tip C Kişilik Ölçeği

Ad: _____ Tarih: _____

Lütfen aşağıdaki cümleleri dikkatlice okuyunuz. Cümleler çeşitli davranışları, duyguları, düşünceleri ve tutumları tanımlamaktadır. Her birini sizin için **ne ölçüde geçerli oldukları** doğrultusunda düşününüz. İnsanlar birbirinden çok farklı olduğundan, iyi ya da kötü cevap yoktur ve yanıtlarınız mutlaka güvenle korunacaktır. Bu yüzden lütfen her bir ifadenin sizi ne kadar doğru tanımladığını dürüstçe belirtiniz. Derecelendirmelerinizi ilgili kutuda “X” ile işaretleyiniz.

1	2	3	4	5
Çok yanlış	Orta derecede yanlış	Ne doğru ne de yanlış	Orta derecede doğru	Çok doğru

	Madde	1	2	3	4	5
1	Başkalarının ihtiyaçlarını kendi ihtiyaçlarımın üstünde tutmanın benim yükümlülüğüm olduğuna inanıyorum.					
2	Hayatım boyunca güçlü duyguları hiç ifade etmedim.					
3	Çatışma durumlarında her zaman boyun eğerim ve başkalarına uyarım.					
4	Bir şeyler ters gittiğinde, durumu kolayca kabul ederim.					
5	Bana uymasa bile her şeyi kabul edebilirim.					
6	Dürüst olmak gerekirse, asla öfke hissetmiyorum.					
7	Başkalarına ‘hayır’ diyemem.					
8	Zor durumlarda genellikle olayların gidişatına boyun eğerim.					
9	Bir şey bana uymasa bile, bunun hakkında hiçbir şey söylemem.					
10	Ne hissettiğimi aslında hiç göstermem.					
11	Başkalarının iyiliği için planlarımdan her an vazgeçmeye hazırım.					
12	Kimse beni gerçekten üzemez.					
13	Benim için önemli olan insanlara her zaman katılıyorum çünkü haklı olduklarını biliyorum.					
14	Hayat benim istediğim gibi gitmediğinde, böyle olması gerektiğini kabul ediyorum.					
15	Nasıl hissettiğime bakılmaksızın başkalarının ihtiyaçlarına cevap vermeye kesinlikle kararlıyım.					
16	Doğrusunu söylemek gerekirse, hiçbir şey beni sinirlendiremez.					
17	Acil durumlarda dahi sıramı beklerim.					
18	Başıma kötü bir şey geldiğinde, üzerinde hiç düşünmem.					
19	Ne pahasına olursa olsun başkalarıyla çatışmamak için elimden geleni yaparım.					
20	Ne hissedersem hissedeyim, belli etmem.					

Psikometrik özellikler (özet)

Türkçe form. Çeviri sürecinde üç bağımsız çeviri birleştirilmiş, geri çeviri özgün yazarlardan birine gönderilmiş ve 13 uzmana gönderilen maddelerden 10 uzmanın görüşü alınmıştır. Pilot uygulamada (n = 300) 2., 10. ve 17. maddelerin ifadesi Türk kültürüne uygun olacak biçimde düzenlenmiştir. Faktör yapısı çalışmasında (n = 400; %60,5 kadın, ortalama yaş 34,3) KMO = 0,909; açımlayıcı faktör analizi iki faktörlü yapıyı ortaya koymuş ve bu yapı toplam varyansın %44,7'sini açıklamıştır. Doğrulayıcı faktör analizinde faktör yükleri Teslimiyet için 0,51–0,75, Kısıtlı Duygulanım için 0,56–0,81, iki faktör arasındaki korelasyon 0,60 bulunmuştur. Uyum indeksleri: χ^2/sd = 5,10, CFI = 0,94, NNFI = 0,93, NFI = 0,92, IFI = 0,94, SRMR = 0,067; RMSEA (0,101) ve GFI (0,82) ise ideal düzeyin altında kalmıştır.

İç tutarlık (Cronbach α) toplam puan için 0,89, Teslimiyet için 0,88, Kısıtlı Duygulanım için 0,81'dir; iki yarım yöntemiyle Spearman-Brown ve Guttman katsayıları 0,87'dir. İki hafta arayla yapılan test-tekrar test çalışmasında (n = 50) korelasyon toplam puan için 0,93, Teslimiyet için 0,92, Kısıtlı Duygulanım için 0,87 bulunmuştur. Ölçüt geçerliği için C Tipi Davranış Ölçeği ile (r = 0,73) ve Hastane Anksiyete Depresyon Envanteri ile (r = 0,41) pozitif ilişki saptanmıştır. Kanser tanılı grubun puanı sağlıklı kontrollerden anlamlı derecede yüksektir (t = 10,05, p < 0,001).

Grup	n	Toplam puan	Teslimiyet	Kısıtlı Duygulanım
Kanser tanılı grup	128	62,89 ± 16,22	41,76 ± 12,34	21,12 ± 6,43
Sağlıklı kontrol	130	44,21 ± 13,48	29,93 ± 10,80	14,17 ± 4,76

Değerler ortalama ± standart sapmadır. Faktör yapısı çalışmasındaki 400 kişilik örneklemde toplam puan ortalaması 45,15 ± 13,63'tür.

Özgün ölçek (n = 232, 18–70 yaş): iç tutarlık Teslimiyet için α = 0,85, Kısıtlı Duygulanım için α = 0,78; iki faktörlü ölçme modeli doğrulayıcı faktör analizinde veriye iyi uyum göstermiştir.